

Søfartsstyrelsen, den 27. maj 2011

27. maj 2011

Vores reference:

Sag
Arkivkode
Center for skibe
(CFS)
/mjo

Information til skoler, institutioner m.v. om sejlads med elever

Sø sikkerhedslovgivningen regulerer ikke særskilt sejlads i regi af skoler, institutioner m.v. Sådan sejlads er omfattet af sø sikkerhedslovens almindelige bestemmelser. Nedenfor gennemgås, hvad sø sikkerhedslovens almindelige principper indebærer i relation til skolers sejlads med elever.

Skolers sejlads er erhvervsmæssig sejlads, og sejlads med elever er erhvervsmæssig passagersejlads. Det er således som udgangspunkt reglerne for erhvervsmæssig sejlads med passagerer, der finder anvendelse på skolernes sejlads med elever, og ikke reglerne for fritidssejlads.

Søfartsstyrelsen vil vurdere, om regelgrundlaget bør revideres. Informationerne nedenfor angiver overordnet de rammer, som skolerne skal agere inden for, indtil dette revisionsarbejde er afsluttet.

De rammer, skolerne skal agere inden for, beskrives i det følgende særskilt og omtales herefter under følgende overskrifter:

1. Fartøjer, der anvendes erhvervsmæssigt;
2. særregler for fartøjer, der anvendes til oplæring i sejlads; og
3. mindre både,¹ der stilles til rådighed for elevernes eget brug eller anvendes til pædagogisk tilrettelagt samvær.

I sø sikkerhedslovgivningen står det centralt, at der skelnes mellem erhverv og fritid. Baggrunden herfor er bl.a., at passagerer skal nyde en særlig beskyttelse, ligesom arbejdstagere skal nyde en arbejdssikkerhed på linje med niveauet i land. Det er derfor et generelt krav, at alle arbejdsprocesser skal være planlagte og tilrettelagte, så de er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige. Derfor er reglerne strengere for erhvervssejlads, herunder erhvervsmæssig passagersejlads, end for fritidssejlads.

SØFARTSSTYRELSEN

Vermundsgade 38 C
2100 København Ø

Tlf. 39 17 44 00
Fax 39 17 44 01

sfs@dma.dk
www.sofartsstyrelsen.dk

CVR-nr. 29 83 16 10
EAN-nr. 5798000023000

ØKONOMI- OG
ERHVERVSMINISTERIET

¹ Ved mindre både forstås i dette afsnit kanoer, små robåde, mindre sejl- og motorjoller og lignende små fartøjer, som typisk anvendes til vandsport, og som er beregnet til højst tre personer og sædvanligvis anvendes tæt på kysten.

Elever, der deltager i sejlads under deres ophold på institutioner og skoler, herunder ungdoms- og efterskoler, er i skolens varetægt og omfattet af skolens tilsyn og har krav på samme sikkerhed som en passager. Skolen har ansvaret for elevernes sikkerhed og sundhed ved sejlads, og det kan ikke forudsættes, at elever på forhånd har særlige søsikkerhedsmæssige kompetencer.

1. Fartøjer der anvendes erhvervmæssigt

For erhvervmæssig sejlads stilles der skærpede krav til besætningsmedlemmernes kompetencer, fartøjets konstruktion, udstyr og operation samt krav om syn og godkendelse af fartøjet. Disse krav og regelgrundlaget, som er omtalt i bilaget, varierer efter fartøjets størrelse, antallet af passagerer og det område, der sejles i m.v.

Generelt gælder det, at sikkerheden for et hvilket som helst skib eller fartøj består af grundelementerne fartøjets konstruktion, dets udstyr, besætningens færdigheder og dens betjening af fartøjet. For små fartøjer er der begrænsede muligheder i konstruktionen. På grund af bl.a. den beskedne plads er der også grænser for det udstyr, der kan være om bord. Derfor bliver den operationelle sikkerhed af større og større betydning, når fartøjet bliver mindre. Et hovedbudskab er derfor, at der **altid skal udvises godt sømandskab**.

Såfremt der foregår sejlads med elever med større fartøjer² i regi af en skole, som ikke er oplæring i sejlads jf. punkt 2, eller sejlads med mindre både, som ikke kan betragtes som henhørende under punkt 2 eller 3, skal fartøjerne som nævnt synes og godkendes af Søfartsstyrelsen. Erhvervmæssig sejlads med passagerer med fartøjer, der ikke er synet og godkendt iht. gældende regler, er ikke tilladt.

Såfremt skoler m.v. lejlighedsvis foretager sejlads med eleverne, eksempelvis som lejrudflugt, weekendtur eller lystfiskeri, skal skolen altid sikre sig, at de anvendte fartøjer³ er synet og godkendt til erhvervmæssig sejlads med passagerer.

2. Særregler for fartøjer som anvendes til oplæring i sejlads

Hvis en skole som led i undervisningen tilbyder eleverne oplæring i sejlads, har skolen fortsat det fulde ansvar for sejladsen, men skolen har mulighed for til denne undervisning at anvende fritidsfartøjer, der omfattes af det lempeligere regelsæt, som gælder for udlejningsfartøjer. Det indebærer bl.a., at de enkelte fartøjer, hvor det er relevant, enten skal være CE-mærket eller bygget i henhold til reglerne i Nordisk Bådstandard og typegodkendt. Sådanne fartøjer skal ikke synes af Søfartsstyrelsen.

² Ved større fartøjer forstås i dette afsnit fartøjer beregnet til mere end 3 personer, såsom sejlførende kølbåde og motor- eller speed både, som ikke udelukkende anvendes til oplæring i sejlads efter punkt 2.

³ Dette indbefatter fartøjer, der stilles til rådighed af 3. mand, fartøjer, der lejes med eller uden fører, eller hvor der indgås anden aftale om anvendelse af et fartøj.

Det er imidlertid efter disse særregler en forudsætning, at eleverne i skolens regi undervises af kvalificerede instruktører med henblik på at bestå en af Søfartsstyrelsen anerkendt uddannelse. Duelighedsprøve i sejlads, det såkaldte speedbådskørekort, kano- eller kajakprøve⁴ eller en uddannelse under Dansk Sejlunions Diplomsejlerskole,⁵ er anerkendt af Søfartsstyrelsen. Søfartsstyrelsen forudsætter således, at der foreligger lektionsplaner og undervisningsmateriale, ligesom underviserens relevante kompetencer skal være dokumenteret.

Når der her tillades lempeligere krav for godkendelse af fartøjet, skyldes det, at undervisningen bør kunne ske i fartøjer, der er relevante for det pågældende bevis, at oplæringen kan og skal ske under kontrollerede forhold, at eleverne bør lære de søsikkerhedsmæssige aspekter ved sejladsen med et sådant fartøj, samt at de skal bestå en praktisk duelighedsprøve i sejladsen hermed.

Søfartsstyrelsen vil overveje, om der findes andre relevante uddannelser, som bør kunne afvikles efter disse særregler.

3. Mindre både der stilles til rådighed for eleverne til eget brug eller anvendes til pædagogisk tilrettelagt samvær

Kanoer, kajaker, robåde, joller, surfbrætter og lignende kan ikke leve op til de krav, der stilles til erhvervsfartøjer anvendt til passagersejlads, som falder inden for rammerne af punkt 1. Skolerne kan derfor som udgangspunkt ikke anvende sådanne både til transport af elever, men udelukkende som led i ovennævnte oplæring i sejlads.

Det er dog efter søsikkerhedslovgivningen muligt for skolerne efter de principper, som gælder for udlejning af fartøjer, at stille de omtalte, mindre både til rådighed for eleverne, såfremt der tages behørigt hensyn til de forhold, som er omtalt nedenfor. Såfremt retningslinjerne nedenfor følges, er søfartslovgivningen heller ikke til hinder for, at skolerne pædagogisk tilrettelægger socialt samvær, som eleverne kan vælge at deltage i, hvor der sejles med de nævnte mindre både.

Det er vigtigt, at man gør sig klart, at der for sådanne små fartøjer ikke kan opstilles et teknisk regelsæt, der kan sikre et tilfredsstillende sikkerhedsniveau. Sikkerheden ved anvendelsen af sådanne fartøjer beror først og fremmest på udøverens viden, færdigheder og omtanke. Derfor bør skolen sikre, at såvel elever som forældre til elever under 18 år har klarhed herover.

⁴ Kano- og kajakprøve skal følge Dansk Kano- og Kajakforbunds EPP brugerniveau 3 for Kajak- eller Kanosamrådets retningslinjer for uddannelse og prøve til kanoinstruktør.

⁵ Søfartsstyrelsen accepterer uddannelser, der er tilrettelagt og gennemføres efter Dansk Sejlunions diplomsejlerskole for 1-2-personers joller og windsurfer diplom 2.

Surfbrætter og kajakker kan ikke CE-mærkes eller typegodkendes efter Nordisk Bådstandard, og det er ikke muligt at formulere relevante tekniske krav til f.eks. reserveopdrift og stabilitet eller fastlægge standarder for, hvornår surfbrætter og kajakker kan anses som tilstrækkeligt sikre. Skolerne bør derfor nøje overveje at stille surfbrætter og kajakker til rådighed for eleverne eller anvende sådanne til pædagogisk tilrettelagt samvær og i givet fald i ganske særlig grad sikre sig, at eleverne har de nødvendige kompetencer til sejladsen hermed.

Surfbrætter, jetski og lignende specielt udstyr til vandsport er bygget med henblik på vandsport og lejlighedsvis ophold i vandet for føreren. Skolerne er ikke udelukket fra at anvende sådant udstyr beregnet til vandsport, som ikke kan eller skal CE-mærkes eller typegodkendes, men skolerne bør nøje overveje anvendelsen, da der kan være meget betydelige risici forbundet hermed.

De nævnte mindre både, der anvendes til pædagogisk tilrettelagt samvær eller stilles til rådighed for eleverne, skal ikke synes af Søfartsstyrelsen. Men det påhviler fortsat skolen at sikre, at fartøjerne er bygget og udrustet efter gældende bestemmelser som angivet i bilaget, herunder at de er CE-mærkede eller typegodkendte efter Nordisk Bådstandard, hvor dette er relevant.

Når skolen stiller mindre både til rådighed for eleverne eller anvender sådanne både til pædagogisk tilrettelagt samvær, som eleverne kan vælge at deltage i, bør skolen formulere egne klare retningslinjer for anvendelsen af bådene og tillige sikre:

- at eleven og – hvis denne er under 18 år – tillige elevens forældre er blevet gjort bekendt med såvel skolens retningslinjer som det forhold, at det er eleven selv, som under sejladsen står for de sikkerhedsmæssige forhold, ligesom udøvelsen af godt sømandskab påhviler eleven selv;
- at elevens deltagelse sker på frivillig basis;
- at forældrenes accept er indhentet, hvis eleven er under 18 år;
- at redningsvest og eventuelt våd- eller tørdragt er CE-mærkede;
- at fartøjet – hvis relevant – er CE-mærket eller typegodkendt;
- at eleven har en ulykkesforsikring; og
- at eleven er kompetent til aktiviteten (f.eks. har ”friroet” fra en kano- og kajakklub eller har modtaget undervisning i en sejlklub), kan svømme og er i stand til at udvise godt sømandskab.

Forud for enhver form for sejlads skal man være særligt opmærksom på:

- at overholde bestemmelser og anbefalinger for årstiden;
- at sejladsen foregår i sikker nærhed af kysten;
- at oplysninger om sejladsen og antallet af personer om bord altid er meddelt personer i land; og
- at fartøjet er udrustet med godkendte redningsmidler, kommunikationsmuligheder til land og – hvor relevant – brandslukningsudstyr.

Opmærksomheden henledes på, at de regler uden for søfartslovgivningen, som den enkelte skole i øvrigt opererer efter, kan indeholde supplerende krav eller betingelser.

Råd og vejledning

For information vedrørende generelle sikkerhedsmæssige forhold vedrørende sejlads og information til nytte for udøvelsen af godt sømandskab anbefales det at benytte Søsportens Sikkerhedsråd, der kan være behjælpelig med råd og vejledning samt undervisningsmateriale.
www.soesport.dk

Er der spørgsmål til reglerne, herunder syn og godkendelse af fartøjer, kan henvendelse rettes til Søfartsstyrelsen cfs@dma.dk.

Bilag

Reglerne for fartøjer, der anvendes til erhvervmæssig sejlads med passagerer, fastsættes af Søfartsstyrelsen. Reglerne fastsætter krav til fartøjers konstruktion, udrustning og udstyr, besætningens kompetencer samt operationelle forhold, der skal medvirke til at øge sikkerheden til søs.

Sejlads med mere end 12 elever må kun finde sted med fartøjer, der opfylder de strengere krav for passagerskibe. Disse regler er så omfattende, at de i praksis ikke vil være relevante for skolerne, hvorfor de ikke omtales nærmere her. En hovedregel for skolerne er derfor, at der aldrig må være flere personer i skolens fartøjer, end fartøjets godkendelse berettiger til, og at antallet af elever i fartøjerne aldrig må overstige 12.

Skolers sejlads antages hovedsageligt at foregå i mindre fartøjer, og til orientering nævnes regelgrundlaget for mindre fartøjer nedenfor.

1. Erhvervmæssig sejlads

1. For fartøjer med et dimensionstal under 20 (længde x bredde iht. reglernes definitioner), som ønskes anvendt til erhvervmæssig sejlads med passagerer/elever, er regelgrundlaget [Søfartsstyrelsens tekniske forskrift nr. 10 af 2. december 2003 om mindre fartøjer, der medtager op til maksimalt 12 passagerer](#). For fartøjer med dimensionstal under 20 vil godkendelsen i almindelighed forudsætte, at fartøjet er CE-mærket i overensstemmelse med Meddelelser fra Søfartsstyrelsen L; teknisk forskrift af 1. oktober 2006 om fritidsfartøjers bygning og udstyr m.v.⁶ eller godkendt i henhold til Nordisk Bådstandard.
2. For fartøjer med et dimensionstal på eller over 20 (længde x bredde iht. reglernes definitioner), som ønskes anvendt til sejlads med op til 12 elever/passagerer, er regelgrundlaget [Søfartsstyrelsens Meddelelser F for fartøjer op til 15 meter](#) og i tillæg hertil [Søfartsstyrelsens tekniske forskrift nr. 10 af 2. december 2003 om mindre fartøjer, der medtager op til maksimalt 12 passagerer](#).

Med hensyn til bemanning henvises til [Besætningsfastsættelse for lastskibe med en bruttotonnage under 20 og for fiskeskibe med en længde under 15 meter, der befordrer indtil 12 passagerer i indenrigsfart i Danmark](#).

Bemærk, at føreren af fartøjet som udgangspunkt skal være indehaver af duelighedsbevis i erhvervssejlads. Søfartsstyrelsen kan dog under hensyn til skibstypen, skibets størrelse og fremdrivningseffekt, antal ombordvæ-

⁶ De samlede kapitler indeholdt i Meddelelser fra Søfartsstyrelsen L tilgås lettest via Retsinformation.dk ved at foretage en søgning på "[Meddelelser L](#)".

rende, fartsområde m.v. udstede sønæringsbevis med begrænsede rettigheder til transport af passagerer til personer, som ikke har duelighedsbevis i erhvervssejlads. Dette forudsætter en individuel vurdering af ansøgerens kvalifikationer, herunder erfaringer fra lignede fartøjer og gennemførte kurser m.v. Det forudsætter i almindelighed også, at den pågældende gennemgår en praktisk prøve i sejlads med den pågældende type fartøjer.

Ønskes et fartøj anvendt til sejlads med elever, skal det synes og godkendes af Søfartsstyrelsen, og visse fartøjer skal tillige registreres som erhvervsfartøj. Registrering og anmeldelse af fartøjet til syn og sagsbehandling sker ved indsendelse af [registrerings-](#) og [anmeldelseskema](#) til Søfartsstyrelsen.

Når et fartøj er klargjort til syn i henhold til ovenfor anførte regler, kan syn bestilles ved Søfartsstyrelsen for udstedelse af *Tilladelse til sejlads med passagerer*.

2. Oplæring i sejlads

For fartøjer, der ønskes anvendt til oplæring i sejlads, er regelgrundlaget Meddelelser fra Søfartsstyrelsen L; teknisk forskrift af 1. oktober 2006 om fritidsfartøjers bygning og udstyr m.v.⁷

Herudover skal fartøjerne opfylde forskriftens kapitel VI om tillægsbestemmelser for udlejningsfartøjer. Sådanne fartøjer skal ikke registreres, synes eller godkendes af Søfartsstyrelsen, men det er skolens ansvar at sikre, at reglerne efterleves.

3. Udlejning (mindre fartøjer som anvendes til pædagogisk tilrettelagt samvær eller stilles til rådighed for eleverne)

For fartøjer, der ønskes anvendt som udlejningsfartøjer, er regelgrundlaget Søfartsstyrelsens Meddelelser L; Teknisk Forskrift af 1. oktober 2006 om fritidsfartøjers bygning og udstyr m.v.

Ud over de almindelige regler for fritidsfartøjer skal fartøjerne opfylde de tillægsbestemmelser, som er indeholdt i forskriftens kapitel VI om tillægsbestemmelser for udlejningsfartøjer. Sådanne fartøjer skal heller ikke registreres, synes eller godkendes af Søfartsstyrelsen, men det er skolens ansvar at sikre, at reglerne efterleves.

Særligt om rednings- og svømmeveste

Rednings- og svømmeveste skal være typegodkendte og derfor mærket med enten et CE-mærke eller det såkaldte Rat-mærke.

Erhvervsfartøjer:

⁷ De samlede kapitler indeholdt i Meddelelser fra Søfartsstyrelsen L tilgås lettest via Retsinformation.dk ved at foretage en søgning på "[Meddelelser L](#)".

I mindre erhvervsfartøjer med dimensionstal under 20 skal der forefindes redningsveste typegodkendt efter anerkendte normer til alle ombordværende – i erhvervsfartøjer med dimensionstal over 20 skal redningsvestene være godkendt efter den mere omfattende SOLAS-standard. Sådanne veste er derfor Rat-mærkede. De nævnte redningsveste er alene i signalfarver. Vestene skal være beregnet til de ombordværendes personvægt, og i fartøjer med dimensionstal under 20 skal vestene bæres under sejladsen.

Udlejningsfartøjer:

I udlejningsfartøjer skal der findes redningsveste til alle ombordværende. Vestene skal være beregnet til de ombordværendes personvægt.

Fritidsfartøjer:

I fritidsfartøjer skal der findes en rednings- eller svømmevest til hver person om bord. Vestene skal være beregnet til de ombordværendes personvægt.

Der findes undtagelsesbestemmelser for bl.a. kaproningsbåde og både i forlystelsesparker.

Redningsveste har opdriften placeret, så personen bliver vendt på ryggen med hovedet løftet og med mund og næse fri af vandet. En redningsvest kan derfor fastholde en bevidstløs person i en position med mund og næse fri af vandet. Redningsveste findes i klare signalfarver, typisk orange, og er forsynede med reflekser. En redningsvest giver en nedsat bevægelsesfrihed og er mindre egnet til at svømme eller ro i.

Redningsveste findes i en selvoppustelig version, der er meget kompakt og giver god bevægelsesfrihed i sammenfoldet tilstand. I en nødsituation blæses en indbygget opdriftsblære op ved hjælp af en kulsyrepatron. Denne opdriftsblære har samme udformning som en almindelig redningsvest. Den oppustelige vests yderbetræk kan have alle farver, f.eks. grøn til jægere, men den indbyggede opdriftsblære er altid i signalfarve med reflekser.

En *svømmevest* giver mulighed for at kunne svømme og giver god bevægelsesfrihed for brugeren f.eks. i forbindelse med roning. Svømmevesten anbefales alene til øvede svømmere i beskyttet farvand tæt på land, da den ikke kan fastholde en bevidstløs person på ryggen med mund og næse fri af vandet. Der er ikke krav til farven af svømmeveste, og de findes derfor i både diskrete farver og i signalfarver.